

**ЮГОЗАПАДЕН
УНИВЕРСИТЕТ**
**“НЕОФИТ РИЛСКИ” –
БЛАГОЕВГРАД**

**ФАКУЛТЕТ ПО
ПЕДАГОГИКА**
**КАТЕДРА “ПРЕДУЧИЛИЩНА
И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА
ПЕДАГОГИКА”**

**КОНСПЕКТ
ЗА ТЕОРЕТИЧЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ**

**СПЕЦИАЛНОСТ
„ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ“
ОКС „магистър“**

Благоевград, 2023

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ИЗПИТА

Държавният теоретичен изпит за ОКС „магистър“ в специалност „Интеркултурно образование“ се полага върху теми, формулирани в посочения конспект.

Като изпитни се определят две теми, избрани от един или двама студенти чрез жребий, в който са включени всички въпроси от конспекта.

Времетраенето на изпита е четири астрономически часа.

КОНСПЕКТ ЗА ТЕОРЕТИЧЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ

Тема №1	Философски измерения и определения на културата. Съдържание на културата. Елементи на културата – норми, ценности, нагласи, поведение, артефакти, символи, герои, архетипове.
Тема №2	Културна идентичност – индивидуална и групова идентичност, етноцентризъм, езикова личност, национален манталитет, национален характер. Култура и поведение – категоризация. Емпатия и толерантност.
Тема №3	Етническо съзнание и самосъзнание. Междуетнически отношения и познавателни процеси. Детерминанти на междуетническите отношения. Основни компоненти на етническата идентичност.
Тема №4	Стереотипи (авто и хетеростереотипи, етнически и национални стереотипи), расизъм и дискриминация.
Тема №5	Връзки между културата и образованието – образователни и възпитателни функции на културата. Образователна политика и културни различия.
Тема №6	Малцинствата – политики на включване и изключване. Равен достъп до образование.
Тема №7	Европейска езикова политика. Майчин, чужд и международен език. Езикови права.
Тема №8	Социализация, инкултурация и културна трансмисия. Влиянието на културата върху развитието на детето/ученика и неговото участие в процесите на обучение и възпитание.
Тема №9	Интеркултурна компетентност – същност, компоненти, пътища за формиране.

Тема №10	Същност и основни характеристики на интеркултурното образование като основа на образователната интеграция. Основни цели и задачи. Ценности и направления. Аспекти на интеркултурното образование.
Тема №11	Специфика на интерактивния подход като образователна парадигма за преподаване и учене в контекста на интерактивното образование.
Тема №12	Интердисциплинарният подход към методологията на межкултурните изследвания-същност и особености. Таксономия на научните изследвания. Методи за изследване на стереотипното възприемане на етническите различия.
Тема №13	Социализацията като интериоризация на културата и акултурация.
Тема №14	Учителят като мениджър на комуникацията в мултикултурна образователна среда.
Тема №15	Рефлексивният подход в педагогическото общуване за мултикултурна адаптация на деца мигранти.
Тема №16	Взаимодействие «училище – семейство от различни етноси» – особености на мултимодалния подход в мултикултурна образователна среда.
Тема №17	Компоненти, видове и функции на предразсъдъците и стереотипите. Теории за потисничеството.
Тема №18	Изграждане на ангажирано поведение за постигане на социална справедливост. Межкултурна чувствителност.

Литература:

Андонов, А. (1996) Интеркултурното образование, София.

Ангелов, Б. (2007) Комуникативни аспекти на ранното чуждоезиково обучение, София.

Асенова, Н. (2003) Десеграгацията - условие за равен старт и качествено образование за ромските деца. В: Актуални проблеми в европейското педагогическо пространство.Бл., с.159-168.

Балабанова, М., (2008) Вербална готовност за училищно обучение на деца-билингви. Сб. „Образователна и културна интеграция на ромските деца”. Център за продължаващо обучение, ЮЗУ,Благоевград.

- Воденичаров, П.**, (1998) К. Попова, А. Пашова, съавт.: Искам човекът да е винаги приятен и да си правим моабет, София.
- Вълчев, Р. (2005)** Интерактивни методи и межкултурно образование. Център "Отворено образование", София.
- Генова, Д. (2019)** Мултимодална комуникация: теоретични подходи и приложения. Сб. в чест на чл. кор. проф.д.ф.н. Ст. Буров "Aut inveniam viam, aut faciam". В.Търново: УИ "Св. св. Кирил и Методий" (153-169)
- Герджикова, Н.** Мултикултурна педагогическа компетентност на началния учител - <https://diuu.bg/emag/5528/2/>
- Грекова, М. (2001)** Малцинство. Социално конструиране и преживяване.София
- Гюрова, В. и др. (2006)** Интерактивността в учебния процес (или за рибаря, рибките и риболова). С.
- Данов, Д. (2020)** Дигитализация и образование: иновативност, креативност и интеркултурност, София: УИ „Св. Кл. Охридски“.
- Делор, Ж. (2010)** Новата образователна парадигма. Министерство на образованието.
- Дерменджиева, С. (2021)** Предучилищно образование за мултимодална грамотност. Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски“.
- Димитров Д. (2012)** Обогаляващо взаимодействие в предучилищна възраст, Издателство „Изкуства“, С.
- Динчийска, Ст., Я. Тоцева, (2014)** От „Образование без предразсъдъци“ към справедливо социално измерение – Педагогически форум, , № 3, стр. 44-49, <http://www.dipku-sz.net/spisanie-pedagogicheski-forum>
- Дичев, Ив. (2002)** От принадлежност към идентичност. С., Лик,
- Дянкова, Г. (2019).** Словесната действеност на учителя и просоциалното поведение на детето. Велико Търново, Изд: Европейски информационен център.
- Дянкова, Г. (2017).** Толерантност в делничност и празничност. Методически алгоритъм за неформално образование и иновативни професионални умения на учителя за междуетническа толерантност в детската градина. Изд. „ФАРАГО“, София.
- Дянкова, Г., Тасевска, Д. (2011)** Театрална лаборатория за психосоциално развитие в училищна възраст. УИ „Св. Св. Кирил и Методий“, ВТ.
- Европейска модулна програма за интеркултурно обучение при подготовката и квалификацията на учители.** <http://www.emil.ikk.lmu.de/bulgar/Brochure-exercises-BG.pdf>
- Иванов, И., Интерактивни методи на обучение (2005)** Юбилейна научна конференция с международно участие 50 години ДИПКУ – Варна на тема: «Образование и квалификация на педагогическите кадри – развитие и проекции през XXI век».
- Иванов, Ив. (2008)** Проблеми на педагогическата работа в мултикултурната класна стая. В сб. Многообразие без граници, Велико Търново, Фабер.
- Колева, И. (2001)** Педагогическа технология за образование в междуетническа среда. С.
- Колева, И., (2004)** Билингвална технология. Рефлексивния подход за обучение на децата от ромски произход, ГЛ.
- Колева, Л. (2002)** Техните гласове. Присъствието на малцинствени и специфични общности в българските медии. София.
- Копринаров, Л. (1992)** Интеркултурната образованост, сп. “Отворено образование” 1992/1
- Кючуков, Хр. (2008)** Обучението по български език в детската градина в условията на билингвизъм, София.
- Лижежа, Ж. П. (1999)** Роми, цигани, чергари. София.
- Макариев, Пл. (1998)** Отворената идентичност, сп. Етнорепортер, 1998/3
- Макариев, Пл. (1996)** Философски проблеми на интеркултурното образование, В: Андонов, А. Макариев, П. Интеркултурно образование, София

- Макариев, Пл. (2008)** Мултикултурализъмът между толерантността и признанието. София.
- Минков, М. (2002)** Защо сме различни. Изд. „Класика и стил“, София.
- Нунев, Й. (2019)** Педагогически взаимодействия в мултикултурна среда. Велико Търново: Фабер, 2019, 258 с., ISBN: 978-619-00-1008-1 Велико Търново
- Пашова, А. (2003)** Исторически промени и тенденции в отношението към децата и детството в ромското семейство. Сб. Ромското дете и неговата социализация. Бл., 2003, с. 11-53.
- Пашова, Ан. (2003)** /съставител/. История, религия и всекидневие на мюсюлмани в Западните Родопи /антропологически аспекти/, София, 2003, <http://www.history.swu.bg/sem.htm>
- Пашова, Ан. и кол. (2017)** Ромски архив, Благоевград, , <http://roma-swu.weebly.com/>
- Пашова, Ан. (2002)** Толерантност в различността. Живнени светове и ценности в ромската култура, Благоевград
- Рорти, Р. (2017)** Образование без догма, София.
- Сапунджиева, К. (2005)** Педагогически дискурс на постмодернизма, София.
- Сачкова, Е. (2004)** Интеркултурното образование в България, София.
- Соломон А., (2018)** Далече от дървото - родители и деца и търсенето на идентичност, Издателство „Изток-Запад”
- Сотирова, М. (2022)** [Мултикултурно кариерно ориентиране в системата на училищното образование](#) , Електронно научно списание "Реторика и комуникации"
- Сотирова, М. (2018)** [Приложение на новите технологии при обучение в мултикултурна среда / Application of new technologies in multicultural educational environment](#) , International Journal Knowledge. 545-549.
- Сотирова, М. (2016)** [Етнокултурни аспекти на обучението по четене в началните класове](#) , Електронно научно списание "Реторика и комуникации"
- Сотирова, М. (2012)** Interculturele competenties van leerkrachten binnen het Europese kwalificatiekader voor levenslang leren , [Syllabus Internationale studienamiddag](#)
- Сотирова, М. (2010)** [Интеркултурност и идентичностни трансформации – образователни проекции](#) , сп. Педагогика, 15-27.
- Тейлър, Ч. (1999)** Мултикултурализъм. София.
- Тоцева, Я. (2007)** Интерактивни методи в правното и гражданското образование. В : Симулативните процеси като метод в генералната и специална превенция на престъпността при малолетните и непълнолетните. Наръчник за учители, Шумен, УИ.
- Тоцева, Я., Н. Витанова. (2005)** Българското училище пред предизвикателствата на новата образователна парадигма – Педагогика, 2005, № 8.
- Тоцева, Я. (2008)** Началните учители и обучението на децата от различните етноси. В: Многообразиe без граници. Велико Търново, с. 154-171.
- Тоцева, Я. (2011)** Интеркултурна комуникация и интеркултурна комуникативна компетентност – Бизнес секретар, 2011, № 3, стр. 3-13
- Цветанска, С., (2006)** Спорни и безспорни тези за интерактивните методи в началното училище, - „Начално образование” бр.6.
- Хофстеде, Х. Я., П. Пидърсън, Х. Хофстеде. (2003)** Изследване на културата. Изд. „Класика и стил“, София.
- Хофстеде, Х. (2001)** Култури и организации. Софтуер на ума, Изд. „Класика и стил“, София
- Hanke, P. (2006).** Grundschule in Entwicklung – herausforderungen und Pespektivenfür die Grundschule heute. Einführung (7–16). In: Grundschule in Entwicklung. New Zork, München, Berlн: Waxmann.

Intercultural education in the primary school (2005). Dublin: The National Council for Curriculum and Assessment, Guidelines, pp. 42–134.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

За успешно положен изпит е необходимо и двата въпроса да бъдат разработени за оценка най-малко Среден (3). Окончателната оценка се образува от средно-аритметичния резултат на оценките по двата въпроса.

Критериите за определяне на оценката се прилагат към всеки разработен въпрос и се отнасят до степента на:

- съответствие на поставената тема;
- владееене на понятийния апарат;
- съдържателно разкриване на теоретичните и приложните постановки;
- постигната логическа структурата и пълнота на съдържанието;
- задълбоченост и обективност в аналитичната интерпретация;
- аргументираност на лична позиция, обобщения и изводи;
- коректно позоваване и цитиране;
- езикова нормативност и стилистична прецизност.

Катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика”

2023 година